

1974

2

SPRAVODAJ

SLOVENSKEJ SPELEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

SPRAVODAJ

Slovenskej speleologickej spoločnosti
Liptovský Mikuláš

Číslo 2

1974

**Vydalo Múzeum slovenského krasu
Liptovský Mikuláš**

Redakčná rada:

PhDr. Juraj Bárta CSc.
PhMr. Štefan Roda
RNDr. Dušan Kubíny
Ing. Peter Štefanča
Jozef Sucháň

Výkonný redaktor:

Ing. Mikuláš Erdős

Zodpovedný redaktor:

Alfonz Chovan, riaditeľ MSK

Grafická úprava:

Ján Močiliak

Predkladáme členskej základni našej Spoločnosti ďalšie číslo Spravodaja už v rámci vylepšenej tlačiarenskej techniky, ktorú budeme aj naďalej zvyšovať.

Podstatnú časť tohto čísla zaberá správa o činnosti SSS za uplynulý rok 1973 a podrobný rozbor výsledkov jednotlivých oblastných skupín. O živočíštvu v našich jaskyniach sa píše málo v speleologickej literatúre a znalosti bežného jaskyniara sú z tohto hradiska minimálne. Tieto problémy mal na mysli Vladimír Košel, keď zostavil prvú všeobecnú časť svojich príspevkovo živote v jaskyniach. Člen oblastnej skupiny zo Spišskej Novej Vsi RNDr. Ladislav Novotný je autorom dvoch príspevkov. V jednom popisuje úsilie spišskonovoveských jaskyniarov pri hľadaní a zbere stôp SNP v jaskyniach Slovenského raja. V druhom popisuje stav priekumných prác v novoobjavenej Stratenskej jaskyni, ktorá je už najdlhšou jaskyňou Slovenského raja.

V krátkych príspevkoch vraciame sa k rozšírenému zasadnutiu Predsedníctva SSS s vedúcimi oblastných skupín a k nedávnomu zasadnutiu Speleologického poradného zboru Ministerstva kultúry SSR v Moravskom krase. Oboznámime Vás s výsledkami fotosúťaže v zahraničí, kde naši jaskyniari dosiahli významného úspechu a predvážzame ukážky začínajúceho karikaturistu - jaskyniara.

Na záver ako obvykle uverejňujeme za hrst' aktualít z jaskyniar-skeho sveta.

Redakcia

Činnosť Slovenskej speleologickej spoločnosti za rok 1973

Činnosť Slovenskej speleologickej spoločnosti v uplynulom roku 1973 sa niesla v znamení niektorých dôležitých podujatí, ktoré silne poznamenali celý jej priebeh. Išlo predovšetkým o 6. medzinárodný speleologický kongres, ktorý sa prvýkrát uskutočnil v Československu. Preto činnosť bola zameraná a usmernená nielen na riešenie úloh vlastnej problematiky, ale aj na spoluprácu pri organizovaní a zaistení úspešného priebehu kongresu. Ďalej uplynulý rok 1973 bol tiež rokom 2. valného zhromaždenia SSS, čím vstúpila Spoločnosť do ďalšej etapy svojej činnosti. Z uvedených dôvodov bolo rozhodnuté neuskutočniť roku 1973 Jaskyniarsky týždeň a členovia sa zapájali do organizačných príprava priebehu kongresu.

Hodnotenie priebehu a úrovne 6. medzinárodného kongresu, ako aj výsledky rokovania 2. valného zhromaždenia boli uverejnené na stránkach Spravodaja SSS už niekoľkokrát, preto sa k nim už nebudeme v tejto správe vracaať.

Podstatná časť činnosti Spoločnosti sa odohrala v jednotlivých oblastných skupinách, ktoré v uplynulom roku dosiahli tieto výsledky:

Oblastná skupina č. 1 Košice - Jasov

Skupina pokračovala v prácach na zistení spojitosti medzi Jasovskou jaskyňou a doposiaľ neznámymi priestormi Kamennej pivnice, ktoré by sa v budúcnosti mohli využiť ako nový vchod do jaskyne, s lepšími prevádzkovými možnosťami, ako terajší vchod v havarijnom stave.

Skupina ďalej uskutočnila v júli 10-dňové letné sústredenie na stálej lokalite Teplica - horné pracovisko pri prehlbovaní započatej pukliny. Sústredenia sa zúčastnilo 9 členov a odpracovali spolu 894 hodín. Za priaznivého suchého stavu uskutočnil sa prieskum aj na nádejnej lokalite Gajdova štôlna. V priebehu roka vykonala skupina aj predbežné overovanie speleologických

možností v oblasti Kojšovského krosu, severozápadne od Košíc. Preskúmali napríklad jaskyňu Vápenné mlieko, ktorá sa nachádza v západnej časti Murovanej skaly. Uskutočnili sa o 2 prednášky s odbornou tematikou pre členov oblastnej skupiny.

Oblastná skupina č. 2 Spišská Nová Ves

Skupina pracovalo v priebehu rokov na viacerých lokalitách Slovenského raja. Upresnili dokumentáciu a údaje o Ružovej jaskyni o v blízkosti lokality vykonali mikrotektonické meranie. Taktiež zdokumentovali Vtáčiu jaskyňu a Michalovu diery. Z uvedených lokalít boli vyhotovené evidenčné karty pre potreby MSK. O existujúcej jaskyni pod Čingovom sa zatiaľ nepodarilo získať bližšie informácie.

Skupina hlavný dôraz kládla na prieskum Stratenskej jaskyne, kde preskúmali okolo 1000 m nových chodieb o priepasti. Celková dĺžka jaskyne tým dosiahla zhruba 2300 m s výškovým rozdielom 112 m. Na vyvieračke Veľký Sokol vykonali pozorovanie prietoku vody, v jaskyni Psie diery zistili jaskynné štrky, z ktorých odobrali vzorky na petrografický rozbor. V 15 prípadoch pozorovali vyvieračky v rokline Tiesniny. Skupina objavila Skrytú jaskyňu, ktorú aj zdokumentovala o opäť odobralo vzorky jaskynných štrkov. Z jaskyne Suchá diera vyhotovili dokumentáciu o neďaleko tejto jaskyne objavili Humusovú jaskyňu o dĺžke 25 m.

Počas jaskyniarskeho zrazu skupina navštívila o preskúmala aj Vtáčiu jaskyňu o vykonala rekognoskáciu planiny Pele. Vedúci oblastnej skupiny so zúčastnil ako riadny člen kongresových rokovaní v Olomouci o zo svojich poznatkov vykonal pre členov skupiny besedu.

Celkove skupina odpracovala v teréne 136 dní.

Oblastná skupina č. 3 Rožňava

Hlavnou náplňou bolo pokračovanie prieskumu pri vyvieračke Zúgó pri Kunovej Teplici, ďalej práce v Krásnohorskej jaskyni, prieskum niektorých novoobjavených krasových útvarov, priepastí, cvičné akcie pri speleoalpinizme, organizačno - technické práce a stavebno-technické akcie. Celkove venovali členovia skupiny speleologickej činnosti cca 3552 hodín.

Pri vyčisťovacích prácach na vyvieračke Zúgó odpracovali členovia sekcie A 420 hodín a pomáhali taktiež pri činnosti Speleolaboratória, kde vykonali odber vzoriek, prevoz prístrojov a iné práce. V priebehu roka vykonali niekoľko terénnych obchôdzok,

pričom pozorovali určené krasové javy, z ktorých urobili väčšie množstvo fotozáberov.

Sekcia B začiatkom roku zostúpila do Diviačej priepasti, kde vyhotovila peknú fotodokumentáciu. Taktiež zostúpili do Veľkej jaskynnej priepasti a Priepasti Pri buku. V lete trénovali v priepastiach Veľká Bikffa, Veľká Žomboj a Brázda. Celkove venovali na jaskyniarske akcie asi 1900 hodín.

Sekcia C odpracovala pri terénnych prácach 582 hodín.

Niektorí členovia skupiny sa zúčastnili kongresových rokovaní 6. medzinárodného speleologického kongresu ako riadni členovia a kongresovej exkurzie - Medzinárodného speleologického tábora.

Oblasťná skupina č. 4 Spišská Belá

Skupina pracovala priebežne po celý rok väčšinou v oblasti Belanských Tatier. Vykonali prieskum jaskyne na Skalke, jaskyne Jozúfka a jaskyne Mokrú diera, ktoré taktiež zamerali a zdokumentovali. Uskutočnili aj priebežné pozorovanie vodného režimu Javorinky v Javorovej doline a iné jarné pozorovania v Tatranskej Kotline. Prieskumné práce sa uskutočnili aj v jaskyni Aksamitka a v Alabastrovej jaskyni.

V rámci propagácie činnosti skupiny vyinstalovali v miestnom múzeu J. M. Petzvala výstavku o živote a práci skupiny. Taktiež sa angažovali v 3. jaskynnóm koncerte, ktorý sa uskutočnil v Belanskej jaskyni a pre pioniersky tábor usporiadali prednášku na tému Vysoké Tatry a krasové javy.

Povrchový prieskum a mapovanie realizovali na lokalitách Javorová a Suchá diera. Zdokumentovala sa jaskyňa Hlina v Tatranskej Kotline.

Koncom roku pri povrchovom prieskume v Javorovej doline bola lokalizovaná priepasť, cez ktorú sa objavil rozsiahly jaskynný systém, v prieskume ktorého sa bude pokračovať aj v budúcnosti. Na tejto lokalite odpracovali členovia skupiny 722 hodín. Celkove za rok 1973 skupina odpracovala na všetkých lokalitách 2967 hodín.

Oblasťná skupina č. 5 Gemer - Licince

Skupina podobne ako v minulých rokoch ani teraz nepredložila správu za uplynulý rok 1973, preto jej činnosť nevieme hodnotiť.

Oblasťná skupina č. 6 Tisovec

V priebehu roka sústredila sa skupina na pracoviská jaskynnej

priepasti Michňová, ponor a vyvieračku Teplica, kde uskutočnili celkove 9 výprav. Zamerali sa na postup v smere vodného toku na dne priepasti a dve potápačské akcie pri vyvieračke Teplica, v jaskyni Bobačka za pomoci košických potápačov bolo objavených asi 1000 m nových chodieb. Neskoršie sa otvoril nový vchod, ktorým je možné do systému vniknúť suchou cestou.

Ďalším pracoviskom boli ponory v katastrálnom území Šumiac, kde za spolupráce oblastnej skupiny Brezno a podskupín Rimavská Sobota a Revúca skupina otvorila 2 ponory. Uskutočnili sa 4 spoločné výpravy. Medzi vykonané akcie možno rátať aj činnosť podskupiny Rimavská Sobota, ktorá pracovala na otváraní ponoru u Daxnera v oblasti Suchých dolov, na sondovacích prácach v Borišových včelách a Slizkom.

Celkove boli spracované katastrofe niekoľkých jaskýň pre potreby MSK. Skupina odpracovala celkom 1240 hodín.

Oblastná skupina č. 7 Brezno

Činnosť tejto skupiny prebehla v uplynulom roku na niekoľkých lokalitách. Časť skupiny sa podieľala na stavebných prácach pri zachycovaní extrémnej krasovej vyvieračky Javorová v prepadovom území obce Valaská. Zachytenie vyvieračky bolo definitívne ukončené a uzavreté železnými dvermi. Táto časť skupiny pracovala ďalej na lokalite U diery.

Ďalšia časť členov skupiny pracovala v Bystrianskom závrte. Do hĺbky 141 m bol Bystrianský závrť sprístupnený železnými rebríkmi. Pod vchodom do závrta vykonali betonáž jednej zrútenej steny do hĺbky 4 m. V spolupráci s oblastnou skupinou z Tisovca usporiadal sa v júli na lokalite Stračaník jaskyniarsky zraz, kde sa v priebehu roku ešte niekoľkokrát pracovalo. V ponore č. 1 po zdolaní hĺbky 7 m a dĺžky 10 m dostala sa skupina do úzkych a vysokých trhlín svetlých vápencov. Pri ponore č. 2 sa pracovalo horizontálne nad ponorom 4 m po pukline, plnej zemitého materiálu. Nad ponorom č. 1 bola objavená malá Hadia jaskyňa, ktorá má 2 pokračovania a bežnú sintrovú výzdobu.

Niektorí členovia sa zúčastnili v júni spoločnej akcie Ohnište a v auguste akcie Červené vrchy. Skupina započala prieskum na novom pracovisku Poľovníckej diery, kde v hĺbke 6 m sa pracuje v otváraní vertikálnej pukliny.

V decembri zorganizovala skupina tzv. jaskyniarsky míting v chate pri Bystrianskej jaskyni, ktorého sa zúčastnili členovia z 15 oblastných skupín SSS.

Oblasťná skupina č. 8 Východná

Skupina za uplynulý rok vykonala prieskum Visutej jaskyne. Táto práca bola veľmi náročnou akciou, nakoľko sa muselo odstrániť veľké množstvo jaskynných sedimentov. Po preniknutí do sífónovite upchatej chodby boli práce zastavené. Plánovaná dokumentácia jaskýň Chladová a Pivnica nebola vykonaná pre málo informácií o polohách týchto jaskýň. Bol však započatý prieskum v doline Bieleho Váhu.

Člen skupiny Ing. J. Školek uskutočnil prednášku na tému Krasové javy v BLR. Vedúci oblastnej skupiny Ing. M. Koreň odovzdal do tlače odborné práce: Krasové javy v povodí Belanky a Hybice a Tvorba pôd na karbonátových horninách a krasovatenie.

Oblasťná skupina č. 9 Liptovský Mikuláš

Hlavný záujem skupiny v uplynulom roku sa sústredil na výskum Novej Stanišovskej jaskyne v Jánskej doline. Počas prieskumných prác bolo objavené niekoľko nových chodieb, väčšinou puklinových. Prácu však veľmi sťažovalo veľké množstvo splavenej hliny. Skupina ďalej pracovala v občasnej vyvierajúcej a v sonde v Hlbokom. Vykonala sondovacie práce v sonde Tierťaž a zameriavala jaskyňu Zlomísk. V Demänovskej doline sa skupina zameriavala hlavne na ochranársku činnosť a výchovu mladých jaskyniarov.

Jeden člen skupiny sa zúčastnil speleologického prieskumného tábora v Červených vrchoch, ktorý organizovali oblastné skupiny zvolen a Ružomberok. Cieľom tejto akcie bolo vykonať speleologický prieskum terénu a návštevu starších známych krasových lokalít. Počas týždňa účastníci tohoto tábora zamerali celkovo 17 menších jaskýň.

Niektorí členovia sa zúčastnili merania hĺbky priepasti Brázda na Silickej planine v mesiaci júl. Členovia skupiny sa aktívne podieľali na príprave a realizácii 6. MSK UIS 1973. Taktiež zaisťovali Medzinárodný speleologický tábor v septembri pri Gombaseckej jaskyni.

V októbri zorganizovala skupina zostup do priepasti Ohnište za účelom zistenia stavu ľadu a overenia správ o záhadnom dunení v priepasti. Pre malý počet účastníkov dosiahli iba hĺbku 110 m kde nezistili nič nové.

V priebehu roku členovia skupiny vykonali 5 prednášok o vzniku a ochrane jaskýň.

Oblasťná skupina č. 10 Liptovský Trnovec

Napriek úspešnej reorganizácii, ktorá prebiehala koncom roku 1972 v tejto oblasti skupine, nemáme prehľad o jej činnosti, nakoľko správu za uplynulý rok 1973 nepredložili.

Oblasťná skupina č. 11 Dolný Kubín.

Skupina pracovala v uplynulom roku na niekoľkých lokalitách, najmä však na jaskyniach v Kope pri Kralovanoch. Zamerali jaskyňu č. 1 a pokúsili sa o preniknutie do jaskyne č. 2. Preskúmali a zdokumentovali ďalšie jaskyne v tejto oblasti. Pri obci Párnica vykonala prieskum a dokumentáciu troch závrtoch v Lazoch pod Magurkou a v závrte č. 3 vyhlbili sondu. V jaskyni Hrdošovej skale vykonali jej prieskum a zameranie. Jaskyňa má dve chodby, hlavnú, ktorá je dlhá 52 m a druhú, ktorá odbočuje vľavo a má dĺžku 24 m. Jaskyňa nemá výraznejšiu kvapľovú výzdobu.

Skupina ďalej vykonala ďalší prieskum priepasti v Sivom vrchu, kde preskúmali nové časti do hĺbky 88 m. Priestory sú horizontálneho charakteru v celkovej dĺžke 130 m.

Celkove členovia odpracovali 280 hodín na prieskumných prácach. Štyria členovia sa zúčastnili jaskyniarskeho mítingu pri Bystrianskej jaskyni a dvaja členovia merali hĺbky priepasti Brázda. Členstvo bolo zrušené trom členom.

Oblasťná skupina č. 12 Ružomberok

V priebehu roku uskutočnila skupina 31 spoločných akcií. Hlavná pozornosť sa venovala prieskumu a dokumentácii zatiaľ neznámych krasových javov v pohoriach, obkolesujúcich Liptovskú kotlinu. Zamerali sa na novoobjavené lokality v hrebeňovej časti Veľkej Fatry, oblasť Kýšky - Biela skala. V uzávere Zelenej doliny objavili niekoľko menších jaskýň charakteru previsov a jednu riečnu jaskynku. V pokročilom štádiu je prieskum jaskýň Bielej skaly, kde zatiaľ zamerali 11 jaskýň, z toho 3 priepastného charakteru. Najväčšia z nich Morňa má zatiaľ hĺbku 70,5 m a dĺžku 200 m.

V auguste sa zúčastnili akcie Červené vrchy. V oblasti Chočských vrchov navštívili Liskovskú jaskyňu, kde v zime zamieravali prízemie jaskyne. V oblasti Nízkych Tatier sústredili pozornosť na Ludrovskú dolinu, kde zamerali jaskyne Vodopádovú, Dvojtitú, Priepastnú, Zrútenú a v Ľupčianskej doline jaskyňu v Balnom.

Členovia skupiny sa zúčastnili aj spoločných akcií a exkurzii. Bola to akcia Ohnište, zostup do priepasti Zvon ivá diera, ako aj dve zahraničné expedície. V spolupráci so skupinou Zvolen

uskutočnili výpravu do poľskej časti Západných Tatier, kde navštívili niekoľko jaskýň a uskutočnili zostup do 225 m hlbkej priepasti Wielka Litworowa. Členovia skupiny zostúpili do priepasti Vecsembikki zsomboly v Maďarsku, ktorá je hlboká 290 m. Na tomto zostupe bola použitá nová technika - zostup zlanovaním pomocou brzdy a výstup po lane pomocou samosvorných čelustí. Na jaskyniarskom mítingu v Bystrej vystúpili členovia skupiny s referátmi o zostupoch a ukázkami techniky používanej v jaskyniach a vyvinutých oblastnou skupinou.

Oblastná skupina č. 13 Slovenská Ľupča

Skupina správu o činnosti za uplynulý rok zatiaľ nepredložila.

Oblastná skupina č. 14 Zvolen

Táto oblastná skupina uskutočnila v uplynulom roku celkom 23 akcií, ktorým venovali 321 dní a pod zemou odpracovali 1090 hodín.

Významnou akciou bola malá 3-denná a veľká 10-denná zimná výprava do jaskyne Záskočie. Obidve akcie priniesli tieto výsledky:

- objav rozsiahleho vrchného poschodia jaskyne v dĺžke 1100 m,
- objav najvyššie položenej časti jaskyne, čím vzrástla hĺbka na 263 m a Záskočie je najhlbšia jaskyňa v ČSSR,

na základe zamerania bol objavený a prekopaný nový prechod a tým bol zaistený celoročný pohodlný prístup do jaskyne.

Ťažiskom akcií v letných mesiacoch bol opäť intenzívny prieskum jaskyne Záskočie. V uplynulom roku 1973 bolo zameraných viac ako 1200 m chodieb a dĺžka jaskyne tým vzrástla na 2463 m. V priebehu 12 akcií vykonali sa v jaskyni tieto práce:

- prekopanie nízkych miest pre zaistenie lepšieho prístupu,
- podrobný prieskum Gigantického domu, najmä 50 m vysokého komína a labyrintu chodbičiek pod domom,
- stavba drevených rebríkov na exponovaných miestach,
- osadenie fixných istiacich bodov nad každou priepasťou.

Mimo tejto hlavnej činnosti pokračovala skupina v spolupráci s oblastnou skupinou Ružomberok a Brezno v prieskume ľadovej priepasti Ohnište a uskutočnila výpravu do krasových oblastí Červených vrchov. V spolupráci s oblastnou skupinou Ružomberok a Rožňava uskutočnili sa aj dve zahraničné akcie:

- návšteva poľských tatranských jaskýň a zostup do priepasti Velká Litworowa - hĺbka 225 m,

– zostup do najhlbšej maďarskej priepasti Vecsembíikki zomboly, hĺbka 290 m.

Vykonala sa aj spoločná exkurzia do priepasti Zvonivá diera v Slovenskom krase, kde zostúpilo 21 osôb z 8 oblastných skupín. Okrem uvedeného počtu odpracovaných hodín, venovali členovia skupiny mnoho času výrobe špeciálnej výstroje a technických pomôcok pre uľahčenie prieskumu jaskyne. Svojpomocne zhotovili duralový skladací stĺp, samovýstupové strmene a zlanovacie kladky, ľahké duralové nosiče atď. Všetky pomôcky overili v praxi a ch použiť predviedli i na speleologickom mítingu v jaskyni Bystrá.

V rámci zlepšenia propagačnej činnosti SSS publikovala skupina dosiahnuté úspechy v dennej tlači. Do MSK odoslali dokumentáciu jaskýň Hadia, Vtáčia, Poľovnícka jaskyňa, Vchod č. 4, U Starého hradu a 40 ks. fotografií.

Oblastná skupina č. 15 Harmanec

Práca v tejto skupine oproti minulým rokom sa výrazne zlepšila. Hlavná pozornosť sa sústredila na krasové javy v priestore Koštiacky v Bystrickej doline. Objavili sa 3 lokality - Zetka, horný a dolný otvor. V hornom otvore prenikla skupina do hĺbky 9 m, v Zetke do hĺbky 15 m, v spodnom otvore bola objavená nábojnica z čias SNP. V území Jakub pod Baranovom preskúmali 24 m hlbokú priepasť, ktorá ešte nebola evidovaná a pomenovali ju Nad Zajdlíkovým hostincom. Pre potreby MSK boli spracované evidenčné karty pre jaskyne Dolná a Horná Túfna a jaskyne v Dolnom Jelenci. Tu rozšírili úzky sífón, aby v budúcnosti za pomoci potápačov mohli preniknúť do ďalších priestorov. Za priaznivého stavu vody v ponornej jaskyni na Bartoške prenikli do zadných priestorov. Pomocou dymových skúšok pozorovala sa vzájomná súvislosť na úpätí Kotelnice za zúženými priestormi jaskyne Izbica.

Dvaja členovia sa zúčastnili exkurzie do priepasti Zvonivá diera. Skupina vykonala prieskum Ponického krasu a ponoru v potoku na Ponickéj Huti. Z prieskumu v Netopierskej jaskyni a Kápolnej odoslala skupina nálezy Archeologickému ústavu SAV do Nitry.

Členovia skupiny sa taktiež zúčastnili jaskyniarskeho mítingu v Bystrej. Celkove členovia skupiny odpracovali v uplynulom roku na prieskumných prácach 672 hodín.

Oblastná skupina č. 16 Terchová

Hlavným pracoviskom tejto skupiny bola jaskyňa Vyvieracka vo

Vrátnej doline. Odčerpali vodu v sifónoch jaskyne a v marci za pomoci košickej potápačskej skupiny Aquaspel vykonali prieskum tejto jaskyne. Potápačom sa podarilo prekonať prvý sifón a objaviť tak chodbu v dĺžke asi 40 - 50 m, až po druhý sifón. Asi 200 m nad jaskyňou Vyvieračka otvorila skupina sondu. v ktorej v priebehu roka pracovala. V katastri obce Belá, osada Frankovia uskutočnila skupina povrchový prieskum v okolí Vyvieračky. Tu v starom koryte vyvieračky otvorila skupina sondu a za počala s vynášaním sutiny, piesku a štrkov.

Na svahoch kopca Boboty po pravej strane potoka Vrátnanka. zistila skupina silný prievan, ktorý vychádza z malého otvoru. Otvorila tu sondu a začala s vyvážkou materiálu so zaistením stropu, ktorý bol silne porušený.

Celkove oblastná skupina v priebehu roka vykonala 13 prieskumných akcií, ktorých sa okrem riadnych členov zúčastnili aj iní záujemci.

Oblastná skupina č. 17 Dubnica n/Váhom

Táto skupina zamerala svoje úsilie v uplynulom roku na dve lokality. V jaskyni na Rúbani odpracovali celkove 12 akcií, kde objavili. preskúmali a zmapovali ďalšie priestory v dĺžke asi 200 m. Celková dĺžka jaskyne tak dosiahla 300 m s výškovým rozdielom 92 m. V Májovej priepasti odpracovali 21 akcií, pri ktorých rozšírili prechod do kaskádovej avény. Osadili tu nové rebríky a rozšírili odtokové chodby pod sintrovým vodopádom.

Okrem týchto akcií vykonali prieskum a dokumentáciu Jánošíkovej jaskyne na Strážove, ďalej jaskýň pri Bohunciach v Bielych Karpatoch a jaskyne v Jancovej skale kde po odstránení prekážky postúpili do úzkych priestorov.

6 členov sa zúčastnilo Valného zhromaždenia SSS v Liptovskom Mikuláši a 1 člen skupiny sa zúčastnil jaskyniarskeho mítingu pri Bystrianskej jaskyni.

Oblastná skupina č. 18 Trenčianske Teplice

V uplynulom roku skupina pracovala v novoobjavenej jaskyni v Zľabe. Úzkym kanálom prenikli o 10 m. odtiaľ je však postup možný iba za pomoci trhacích prác.

V Dolnej Porube v Zrazom vrchu pracovala skupina v pukline. kde je v letných mesiacoch intenzívny prievan. Všetky práce boli vykonané ručne bez použitia mechanizmov a streliva. Toto nádejné pracovisko sa nachádza v spodnej časti Zrázieho vrchu

Oblasťná skupina č. 19 Dolné Orešany

Skupina predložila správu o činnosti len za prvý polrok, z ktorej je vidieť, že sa zamerali na sondovacie práce v jaskyni Hlaviňa v Smolenickom krase v oblasti obcí Plavecký Mikuláš a Plavecký Peter v poľesí Buková.

Okrem toho pokúsili sa vytriahnuť pracovné náradie z priepasti Veterník, v ktorej došlo roku 1970 k úrazu. Pre ďalší zosuv balvanovaj počas akcie museli práce predčasne prerušiť.

Členovia podskupiny Chtelnica pokračovali v prieskume priepasti Klenová.

Oblasťná skupina č. 20 Bratislava

Skupina pokračovala v prieskume lokalít krátkodobého charakteru. V jaskyni Sedmička bola zameraná vstupná časť a vo vzdialenejších priestoroch boli inštalované prístroje na sledovanie klimatických pomerov. V Zbojníckej jaskyni sa pokračovalo v prieskume a sondovacích prácach v južnej chodbe a vykonali sa prípravné práce na uzatvorenie vstupu do jaskyne.

V Riečnej jaskyni sa pokračovalo v sondovacích prácach. v skalnej stene bol rozšírený otvor trhacími prácami. Koncom roku podnikla skupina prieskum vstupnej časti vyvieračky Limbach. za účelom preniknutia do ďalších priestorov. Výsledky prieskumu sú však negatívne, nakoľko sa nepodarilo zabezpečiť vhodné ponorné čerpadlo, za účelom zníženia vodnej hladiny. V Plaveckej jaskyni sa pokračovalo v čistení vstupných priestorov, kde boli nájdené pozostatky držiakov na sviečky. ktorými bola jaskyňa osvetľovaná. Na Roštúne bola preskúmaná a orientačne zameraná doteraz neznáma priepasť hĺbky 54 m.

Oblasťná skupina č. 21 Uhrovec

V priebehu uplynulého roka vykonala skupina 32 rôznych podujatí, orientačných prieskumných akcií, exkurzií. Najviac akcií bolo venovaných čisteniu jaskyne Jazvečia pri Uhrovci. kde odpracovali asi 800 hodín. Vykonan sa prieskum krasových javov v oblasti Topoľčianske Podhradie, Závada. Z tejto oblasti má najväčší význam jaskyňa Opálená skala, ktorá po 19 m končí okrúhlou zanesenou chodbou, za ktorou je možno predpokladať ďalšie priestory.

Usporiadali sa dve väčšie exkurzie a to na trase: Uhrovec, Radošiná, Čertovo pec, Piešťany, Trnava, Červený Kameň, jaskyňa Driny, Smolenice, Čachtice, Uhrovec a exkurzia na trase: Uhrovec, Topoľčianky, Mlyňany, Dudince, Levice, Nitra, Uhrovec.

Oblasťná skupina č. 22 Čachtice

Skupina vykonala prieskumné práce na lokalitách v oblasti Čachtického krasu. Na občasnej vyvieracke bol vykonaný potápačský prieskum podzemného jazera za spolupráce klubu Nymfa z Trenčína, na lokalite Agáčiny sa v rámci sondovacích prác podarilo postúpiť o 11 m, na lokalite Úvoz boli vykované odkrývacie práce na povrchu. Na lokalite Špringerove jamy zhotovili členovia výdrevu aj kladku na vyťahovanie materiálu. V Čachtickej jaskyni sa pracovalo na komplexnom prieskume Bieleho domu. Rotundy a Dlhého domu. Prieskum naväzoval na výsledky práce, ktoré v rokoch 1956 - 60 vykonali pracovníci Turistu n. p. V blízkosti Bieleho domu boli objavené nové priestory s výzdobou v dĺžke 100 m. Okrem prieskumných prác poriada la skupina horolezecký kurz v mesiaci októbri, ktorého sa zúčastnilo 10 členov skupiny.

V obciach v okolí uskutočnili členovia prednášky o ochrane jaskýň, doplnené tromi krátkymi filmami.

Orientačný prieskum, s cieľom získať nové možnosti pre budúcnosť vykonala skupina v Bielych Karpatoch v oblasti pri Trenčíne a v oblasti Krasína v blízkosti obce Dolná Súča a v oblasti Považského Inovca.

Celkove odpracovali členovia skupiny pri prieskumných prácach 1373 hodín v rámci 32 akcií.

Oblasťná skupina .č. 23 Blatnica

Skupina zamerala svoju činnosť hlavne na prieskum Gaderskej a Blatníckej doliny. Celkove odpracovali 598 hodín v rámci 74 pracovných smien. Zdokumentovali 22 jaskýň, z ktorých 16 zamerali. Pre ZDŠ usporiadala skupina 2 prednášky a nadviazala spoluprácu s komisiou pre cestovný ruch a OP.

Oblasťná skupina č. 24 Slovinky

V pláne práce tejto skupiny sa uvažovalo s tromi speleologickými akciami, ktoré tvorili ťažisko činnosti skupiny. Súčasne sa počítalo aj s vedľajšou činnosťou, ktorá bola zameraná na zlepšenie hmotných pomerov skupiny.

Bolo vykonané zameranie jaskyne Homološova diera, ako aj vyvieracky v Poráčskych Mlynkách a vyhotovili sa 4 evidenčné listy krasových javov. Započalo sa so sprístupnením Rysej diery za účelom zamerania priestorov. Vo vyvieracke v Poráčskych Mlynkách skupina inštalovala do chodby uzáver, aby zastavila výtok vody chodbou. Skupina pracovala aj na otázke Jánskeho výveru, kde obnažila pevný vápenec s vodnou výtokovou cestou.

Podľa dohody medzi závodom ŽB Slovinky a oblastnou skupinou vykonali demontáž závodnej chaty a získali tak materiál pre svoje účely. V rámci úpravy vodovodu vyčistila skupina filter a zbernú nádrž. Vo vestibule závodu ŽB Slovinky inštalovali foto výstavku o svojej činnosti.

Celkove odpracovali v rámci 29 akcií 1234 hodín.

Oblastná skupina č. 25 Prievidza

Táto oblastná skupina správu o svojej činnosti za rok 1973 zatiaľ nepredložila.

Oblastná skupina č. 26 Hlohovec

Podľa stručnej správy, ktorú skupina predložila vyplýva, že členovia v rámci svojej činnosti odpracovali 1286 hodín a pracovali na lokalite Čertova pec v oblasti Jalšové a lokalite Jašterka v Hlohovci.

Oblastná skupina č. 27 Zlaté Moravce

Táto skupina pracovala na lokalite Debnárov štál, okr. Žiar nad Hronom. Vykonali tu sondovanie v aktívnom zrútenom ponore riečky Žitavice. Od dna koryta postúpili do hĺbky 32 m a odstránili asi 45 m³ zeminu a balvanov. Celkove skupina odpracovala na tejto lokalite 174 pracovných hodín.

— — — —

V priebehu roku vykonala SSS aj dlho pripravované hĺbkové zameranie priepasti Brázda (Barázdaláš) v Slovenskom krase, nakoľko dosiaľ namerané hodnoty neboli jednoznačné. Vlastné meranie sa vykonalo v júli, a to dvoma spôsobmi, autormi ktorých boli Ing. Cebecauer, vedúci oblastnej skupiny č. 20, a Ing. Jedlička, pracovník VV-ÚÚ Ostrava-Radvanice, a to klasickým závesným kompasom a sklonomerom, akompresným manometrom.

V priebehu roku zasadalo aj Predsedníctvo SSS, na svojich zasadnutiach vo februári, apríli, júni a novembri riešilo všetky organizačné otázky, pripravilo a uskutočnilo Valné zhromaždenie SSS, zaoberalo sa priebežne skvalitňovaním práce v jednotlivých oblastných skupinách a prerokovalo všetky predložené plány Spoločnosti. Riešením týchto ako aj iných otázok usmerňovalo tak vlastnú činnosť oblastných skupín, aby bola v súlade s pozitívnym vývojom celej našej socialistickej spoločnosti.

V priebehu uplynulého roku bolo možné pozorovať určité vylep-

šenie v prednáškovej a publikačnej činnosti členov Spoločnosti. Z podnetu členov oblastných skupín odznela rada prednášok odborného zamerania, ako pre oblastné skupiny, tak aj pre školy a verejnosť. Okrem toho sa v prednáškovej činnosti angažovala rada členov SSS, ktorí sa zúčastnili vlastných kongresových rokovaní a tam odzneli ich odborné referáty v príslušných komisiách a subkomisiách. Tým sa ukázala zainteresovanosť Spoločnosti do riešenia teoreticko-praktických problémov svetovej speleológie. V publikačnej činnosti, tak ako v minulosti, publikovali členovia SSS svoje príspevky v Spravodaji SSS a v zborníku Slovenský kras. Okrem uvedeného objavovali sa príspevky členov SSS v dennej tlači a časopisoch, ako aj v materiáloch, ktoré boli vydané z príležitosti 6. MSK.

Opäť pokračoval vzrast členskej základne. Oproti minuloročnej registrácii 458 členov vzrástol počet členov na 486 členov. Tým sa znovu potvrdila správnosť cesty, ktorou sa Spoločnosť uberá a jej oprávnenosť vo sférach speleologickej činnosti, založenej na báze dobrovoľnosti, poskytujúcej plné vyžitie svojich členov pri plnení úloh v rámci speleologického prieskumu.

Slovenská speleologická spoločnosť bola dotovaná z rozpočtu Múzea slovenského krasu, ktoré na základe schváleného plánu práce zosúladeného s plánom hlavných úloh, poskytovalo na predom dohodnuté akcie úhradu priamych finančných nákladov, ako aj materiálo-technické zabezpečenie členov Spoločnosti.

Na záver možno konštatovať, že zásluhou všetkých členov SSS boli plánované úlohy nielen splnené, ale aj prekročené. Členovia SSS pracovali nielen na vlastných plánovaných úlohách, ale obetavo pomáhali všade tam, kde bolo treba, či už v súvislosti s úlohami MSK, pri organizovaní prípravy priebehu 6. MSK, alebo pri iných kolektívnych akciách. Vytvoril sa tak kus užitočnej práce, ktorá je o to cennejšia, že bola vykonaná v rámci dobrovoľnej činnosti. To svedčí o tom, že SSS ide dobrou cestou, je na dobrej odbornej úrovni a správnom morálno-spoločenskom základe.

Vladimír K o š e l:

O živočíšstve našich jaskýň

Niektorým návštevníkom našich jaskýň možno sa zdá, že ich vnútro je celkom bez života. Vlhké, tmavé a studené chodby s nako-penými pevnými balvanmi alebo hlinou zdajú sa byť naozaj mŕtve. Takýto dojem však môže vzniknúť skutočne len pri všeobecnom a zbežnom pohľade. V skutočnosti i v tých najpustejších jaskyniach jestvuje život, hoci veľmi utajený.

Jaskyňu z hradiska mikroklímy môžeme rozdeliť na časť vstupnú, ktorá je ešte značne pod vplyvom vonkajších podmienok a prostredia, a na časť vnútornú, kde vplyv vonkajších činiteľov je pomerne malý alebo takmer žiadny. Vzájomné pomery oboch týchto častí sú ovplyvnené faktormi, ako dĺžka jaskyne, mohutnosť vstupnej časti, expozícia vchodu, dosah vonkajšieho svetla, sklon chodby, smer a síla prievanu a podobne. Pravé jaskynné prostredie môžeme charakterizovať týmito znakmi: neprítomnosť svetla, nízka, ale približne stála teplota, vysoká a stála vlhkosť. Z neprítomnosti svetla vyplýva neprítomnosť producentov, t. j. zelených rastlín, takže živú zložku jaskyne z rastlín tvoria len baktérie, pliesne a huby. Pokiaľ sa nejedná o ľadové jaskyne, limitujúcim faktorom pre rozvoj života je prítomnosť a množstvo organickej hmoty. Oproti povrchu sú jaskyne na organické hmoty chudobnejšie a čo do pôvodu môžu byť rastlinné alebo živočíšne. Do jaskynných priestorov sa dostávajú splavením, najmä pri vysokých stavoch vody, povodniach, ďalej prepadáva ním cez rôzne pukliny, komíny alebo priepasťovité otvory. Na organické hmoty sú zvlášť chudobné suché horizontálne jaskyne. V takýchto miestach jediným zdrojom potravy býva guáno a telá zahynutých živočíchov. Nemalý vplyv pre vznik a rozvoj živočíšstva v jaskyniach môže mať aj človek. Často do veľkých hĺbok a vzdialeností znáša drevo, časti odevu, zvyšky stravy, exkrementy, inde zase zdochliny.

Vo faune v jaskyniach môžeme rozlíšiť skupinu živočíchov, ktorá sa živí mŕtvou organickou hmotou, ako napr. chvostoskoky (Col-

lembola), všetky skupiny červov (Oligochaeta, Nematoda, niektoré roztoče, suchozemské kôrovce - rovnakožce (Isopoda) a larvy hmyzu najmä dvojkridleho, ktorý zalieta často veľmi hlboko do jaskyne. Na tejto uvedenej skupine je závislá druhá zložka fauny a sú to dravce. Sem možno zaradiť niektoré roztoče (Acari), pavúky, chrobáky a vo vode je to krivák - Niphargus.

Aj keď bohatosť fauny našich jaskýň nemožno porovnávať s takými, ako napr. balkánskymi, predsa je rozmanitá a zaujímavá. Okrem veľkej skupiny netopierov jedná sa výlučne o rôzne skupiny bezstavovcov.

Krasový povrch a vnútro jaskyne. to sú dve odlišné životné prostredia. Napriek tomu, že sa kvalitatívne od seba ostro líšia, hranica medzi nimi je pozvoľná. Týmto prechodom je vlastne vstupná časť jaskyne, kde sa charakteristické znaky oboch prostredí prelínajú. Takto je potom možné, že do jaskyne prenikajú rôzne živočíchy z povrchu a osídľujú ju v rôznom rozsahu. podľa svojich nárokov. Historicky takýmto spôsobom, t. j. prenikaním i izoláciou vznikli i pravé jaskynné živočíchy. Pozornejší jaskyniar môže zistiť, že isté druhy živočíchov nájde len vo vstupnej časti, ktoré by hlboko vo vnútri zbytočne hľadal, ale naopak pri vchode nenájde tie druhy, ktoré sa vyskytujú v hĺbke hojne. Preto už aj v minulosti sa ukázala potreba členiť faunu jaskyne do rôznych skupín práve na základe ich viazanosti na jaskynné prostredie. Faunu jaskyne je možno rozdeliť na tri základné skupiny: troglobionty, troglofilny a trogloxény. Do skupiny troglobiontov patria tie druhy živočíšstva, ktoré osídľujú vzdialené a hlboké časti jaskyne, tu prebieha ich celý životný cyklus a na povrchu sa normálne nevyskytujú. Typické pre nich je biele alebo svetlé zafarbenie tela v dôsledku neprítomnosti pigmentu, chýbajú im oči, alebo sú zakrpatené, na tele majú často dlhé chlčky, ktoré im spolu s chemoreceptormi nahrádzajú zrak. V podmienkach našich jaskýň zvykne sa radiť k tejto skupine len málo druhov ako napr. suchozemský biely kôrovec - *Mesoniscus alpicola*, z pavúkov drobné druhy rodu *Porhomma*, žltohnedý chrobák *Duvalius*, kôrovec *Niphargus tatrensis* a niektoré druhy z chvostoskokov. Tieto živočíchy sú často veľmi vzácne a ich nájdenie je väčšinou dielom náhody.

Ku skupine troglofilov patria tie druhy, ktoré jednak žijú na povrchu, ale dobre sa im darí aj hlboko a ďaleko v jaskyni, kde za určitých okolností môže prebiehať ich celý životný cyklus. Sem možno zaradiť mnoho druhov z pôdnej mikrofauny ako napr.

roztoče, chvostoskoky, dáždovky, chrobáky Trechus, kosec Nemastoma chrysomelas atď.

Poslednou skupinou sú trogloxyeny. Sem radíme tie živočíchy, ktoré v jaskyni prežívajú len časť svojho života, obyčajne sa tu nerozmnožujú a spravidla ani neprenikajú veľmi hlboko. Niekedy sa dostávajú do jaskyne len celkom náhodne. Sem možno zaradiť väčšinu hmyzu - muchy, motýle, komáre, žaby, pavúky, všetky netopiere, slimáky a podobne. Táto tretia skupina sa niekedy delí na tzv. hemitroglofilov a na vlastných trogloxénov. Rozdiel medzi nimi je napríklad v pravidelnosti a množstve ich výskytu, prípadne i dĺžke pobytu. K hemitroglofilom možno zaradiť napr. netopiere, motýle, veľké pavúky Meta sp., slimáka Oxychilus glaber atď. Názory autorov na ich klasifikáciu sú rôzne a často niet jednotnosti ani pri posudzovaní jednotlivých druhov.

Ak porovnáme úroveň a stav výskumu jaskynnej fauny u nás, musíme konštatovať, že stojíme ďaleko za všeobecným speleologickým výskumom a prieskumom. Príčina je najmä v tom, že výskum fauny je oveľa náročnejší, potrebuje už určité odborné znalosti a nezaobíde sa bez špeciálnej a často nákladnej optickej techniky. Navyiac prieskum si vyžaduje veľa času a hlavne trpezlivosti. Určitú jaskyňu je treba navštevovať častejšie a najmä v rôznom ročnom období, pretože niektoré druhy pre svoju vzácnosť uniknú pozornosti, prípadne ich výskyt je viazaný na niektoré ročné obdobie.

A ešte niečo k technike zbierania. Väčšie živočíchy zbierame individuálne pinzetou, a vo vode lovíme cedníkom či planktonnou sieťou. V niektorých prípadoch sa s úspechom používa metóda zemných pascí. Osvedčeným spôsobom sa získava mikrofauna v tzv. Tullgrenovom prístroji, čo je v podstate sito - cedník a s materiálom položeným v lieviku. Vysýchaním fauna sa sťahuje nadol a napokon padá do nádoby s lievikom, podstavenej pod stopkou lievika.

Podiel práce jaskyniara - amatéra je na tomto poli vítaná. Zachytenie často vzácných druhov a ich odovzdanie na ďalšie vedecké spracovanie by bolo veľmi prospešné. Preto vo výstroji jaskyniara by nemala nikdy chýbať fľaštička s liehom alebo formalínom a pinzeta (kúpny 40 % formalín či formaldehyd riedime na 4 % s obyčajnou vodou v pomere 1 :9. Trochu vody treba pridať aj do kúpneho denaturovaného liehu, ináč dôjde k zmršteniu živočíchov v dôsledku odvodnenia). V prípade, že získajú jaskyniari pri prieskume takýto materiál, môžu ich poslať pre pozorovanie

a ďalšie spracovanie na adresu: Katedra systematickej a ekologickej zoológie, 88604 Bratislava. Moskovská 2.

V tejto stati sme podali len hlavné informácie a základné delenie živočíšstva našich jaskýň. Je možné v budúcnosti vrátiť sa k týmto otázkam a poukázať na charakteristické vlastnosti, spôsob jednotlivých druhov a na zvláštnosti, ktorými sa odlišujú od života na povrchu.

Úmyselne bola vynechaná poznámka o zbieraní netopierov, pretože táto otázka tvorí samostatnú kapitolu a vyžaduje už odborne fundovaný prístup. Ich výskum realizuje úzky počet odborníkov a dá sa povedať, že u nás sú už pomerne dobre preskúmané. Zo strany jaskyniarov treba ich každopádne dôsledne chrániť.

RNDr. Ladislav Novotný:

Jaskyniari po stopách SNP

Jaskyniari oblastnej skupiny SSS č. 2 zo Spišskej Novej Vsi sa pripravujú prispieť k oslavám 30. výročia SNP. Pri svojich terénnych prácach v jaskyniach na území Slovenského raja už na viacerých lokalitách našli stopy po pohybe partizánov, povstaleckých vojakov alebo odbojových pracovníkov. Zbierajú hodnotný dôkazový materiál pre Múzeum slovenského krasu v Liptovskom Mikuláši k celoslovenskej výstave „Jaskyne a SNP“, Práca bola zameraná na za kreslenie všetkých stôp po obývaní a na fotografickú dokumentáciu (negatívy, fotografie a diapozitívy). K dôkazovým materiálom patria napr. nábojnice, nápisy na stenách jaskyne, posteľe a iné materiály z obdobia bojov. Zo všetkých údajov boli zostavené trojfarebné plány jaskýň a prehľadná mapa Slovenského raja s uvedenými jaskyňami a so sídlami bojujúcich oddielov. Získané materiály a informácie sa vyskytujú najmä v doline Bieleho Potoka a pri Stratenej. Členovia jaskyniarскеj skupiny sa stretli aj s priamymi účastníkmi bojov z obce Stratenej, ktorí patrili ku povstaleckej armáde a určitý čas im slúžila za úkryt jaskyňa Psie diery. Od nich sa dozvedeli a získali mnoho bezprostredných údajov o bojoch v južnej časti Slovenského raja.

Naša oblastná skupina okrem toho, že tieto materiály poskytla Múzeu slovenského krasu, chce uskutočniť aj malú výstavku vo Vlastivednom múzeu v Spišskej Novej Vsi pod názvom „Jaskyne Slovenského raja v období SNP“.

Veríme, že týmto podielom prispejeme k dôstojnej pamiatke a oslavám SNP.

RNDr. Ladislav Novotný:

Stratenská jaskyňa

Oblasťná skupina SSS č. 2 zo Spišskej Novej Vsi úspešne pokračuje v prieskume Stratenskej jaskyne, ktorá bola objavená členmi skupiny V. Koše 10m a J. Volekom z 30. 11. na 1. 12. 1972. O tejto jaskyni sme písali už na stránkach nášho Spravodaja SSS v ročníku 1973 č. 1 a č. 4. Pre rozlíšenie a prehľadnosť sme ujednotili názov Stratenská jaskyňa.

V priebehu roku 1973 sme zamerali 1375 m jaskynných chodieb a priepastí. Do konca marca 1974 bolo zameraných ďalších asi 900 m chodieb, dómov a priepastí hlavnej osi jaskyne, pričom neboli zatiaľ zamerané bočné chodby. V minulom roku bola, dosiahnutá aj najväčšia hĺbka od vchodu jaskyne -112 m, ktorá je zatiaľ najnižším miestom v jaskyni. Tým dosiahla jaskyňa dĺžky asi 2300 m a je v súčasnej dobe najhlbšou jaskyňou v Slovenskom raji.

Systém jaskynných chodieb je vyvinutý na súbežných tektonických zlomoch JV-SZ smeru so sklonom k SV. Na povrchu je priebeh týchto zlomov identifikovateľný z geologickej stavby okolia a z morfológie reliéfu. Podľa hlavného smeru jaskynného systému dá sa predpokladať, že môže mať súvislosť s vyvieraczkami pod Dobšinskou ľadovou jaskyňou. Podľa analýz štrkov odobratých zo Stratenskej a Dobšinskej ľadovej jaskyne dá sa s určitosťou povedať, že tieto dve jaskyne boli vytvorené samostatnými riečnymi tokmi a teda nemali by mať spojenie.

Prieskum jaskyne úspešne pokračuje ďalej. V letných mesiacoch v rámci vlastného jaskyniarskeho sústredenia plánujeme v štvorčlennej skupine táboriť v podzemí asi 1 km od ústia počas 3-4 dní. Potreba tejto akcie vyvstala preto, lebo prieskum vzdialených priestorov je obťažný pre namáhavé a dlhé plazivky a transport materiálu v počiatočných úsekoch jaskyne.

S dokumentáciou tejto jaskyne ako aj s jej ďalším prieskumom oboznámime jaskyniarov SSS na Jaskyniarskom týždni 1974 v Slatinke n/Bebravou.

Z rozšíreného zasadnutia Predsedníctva SSS

Predsedníctvo SSS zvolalo na 23. 3. 1974 do Liptovského Mikuláša svoje zasadnutie rozšírené o vedúcich jednotlivých oblastných skupín, aby s nimi v duchu plánovaných akcií prerokovalo a riešilo aktuálne otázky pri praktickej činnosti v rámci Spoločnosti.

Pred konaním tohto stretnutia zišlo sa Predsedníctvo SSS na svojom rjadnom zasadnutí, kde boli prerokované niektoré organizačné otázky. Na pozvanie Bulharského turistického zväzu zúčastnili sa 5 členovia zo Slovenska tradičného Medzinárodného jaskyniarskeho tábora v Bulharsku. Účasť v tomto tábore bola pridelená členom rožňavskej oblastnej skupiny ako odmena za ich obetavú prácu počas kongresových podujatí. Predsedníctvo prerokovalo aj spornú záležitosť s TANAP-om, ktorá vznikla tým, že niektorí členovia výpravy v Červených vrchoch napriek zákazu predbežného publikovania, uverejnili správu z preskúmaných lokalít v bežnej tlači. Je potrebné, aby v budúcnosti príspevky - z oblasti CHKO, ale najmä z oblasti TANAP-u, boli vždy konzultované dopredu s príslušnými odbornými pracovníkmi týchto organizácií.

Po tomto krátkom zasadnutí pokračovalo spoločné stretnutie Predsedníctva s vedúcimi jednotlivých oblastných skupín. Bola predložená správa o činnosti SSS za uplynulý rok 1973. Bolo konštatované, že niektoré skupiny neposlali doteraz ročné hlásenie o vykonanej práci, čo do značnej miery sťažuje celkové vyhodnotenie činnosti.

Bola uskutočnená inštruktáž o spoločných úlohách s MSK, na ktorých sa podieľajú aj oblastné skupiny, najmä súpis krasových lokalít a ich zakreslenie do nových máp. Taktiež sa zisťoval stav plnenia dôležitej úlohy, zberu trojrozmerných predmetov a historických dokumentov o činnosti partizánskych a odbojárskeho skupín v slovenských jaskyniach počas SNP.

Bola prednesená otázka organizovania záchranej služby v jas-

kyniach na Slovensku. V diskusii sa vedúci oblastných skupín jednoznačne vyslovili kriticky proti predimenzovanosti nárokov predloženého návrhu a navrhovali triezvejší prístup k reálnym potrebám súčasného jaskyniarstva na Slovensku.

Organizačný výbor JT oboznámil prítomných s podrobnosťami tohoročného zrazu, ktorý sa má konať v Strážovských vrchoch pod patronátom oblastnej skupiny č. 18 z Trenčianskych Teplíc v prvej polovici júla 1974.

Boli schválené prihlášky nových členov do SSS, čo dokazuje stály príliv nových mladých záujemcov o prieskumnú činnosť v našich jaskyniach.

V poslednom bode programu rozvinula sa bohatá diskusia a v nej rôzne problémy a organizačné záležitosti, v ktorých sa odzrkadľuje bohatá činnosť členstva v oblastných skupinách. Poukázalo sa vzájomne na nedostatky pri riadení a na problémy, ktoré čakajú ešte na riešenie. Aktívnejšie skupiny žiadali dôslednejšiu podporu, najmä mechanizmami a technickými pomôckami, skupiny zaostávajúce žiadali pomocnú ruku pri zvyšovaní odbornej úrovne skupín. Riešila sa aj otázka sebedomia a miery aktivity popredných skupín vo vzťahu k Predsedníctvu SSS. V otvorenej ale zdravej diskusii sa ukázalo, že išlo len o vzájomnú neinformovanosť a niet v rámci Spoločnosti závažných problémov vo vzájomnom vzťahu. Ukázalo sa, že skupiny by mali pozornejšie sledovať pokyny Predsedníctva a Predsedníctvo by malo v budúcnosti nájsť ešte účinnejší spôsob styku s oblastnými skupinami.

Rozšírené zasadnutie Predsedníctva SSS ukázalo, že takéto stretnutia je potrebné organizovať aj v budúcnosti pre účinnejšie podchytenie organizácie a pre ďalšie prehlbovanie odbornej úrovne našej SSS.

(ME)

Zo zasadnutia Speleologického poradného zboru Ministerstva kultúry SSR

Ministerstvo kultúry SSR zvolalo riadne zasadnutie svojho Speleologického poradného zboru na 25.-26. apríla 1974 k prerokovaniu odborných otázok pre speleológiu. Nakoľko išlo o riešenie dôležitých otázok celoštátnej reprezentácie v medzinárodnom meradle a zastupovanie Československa v svetovej speleologickej únii UIS, uskutočnilo sa toto zasadnutie v spolupráci s českými a moravskými jaskyniarskymi organizáciami na chate Macocha v Moravskom krase. Hlavným bodom rokovania bolo zastupovanie Československa v UIS v kongresovej dobe i medzi dvomi kongresmi. Bolo dohodnuté zakotviť zastupovanie pri Ministerstvách kultúry oboch republík, ďalej bol určený spôsob organizácie komitétu, počet zástupcov a zloženie v jednotlivých častiach nášho štátu. Riešili sa aj otázky funkčného obdobia a do budúcna sa uvažuje o väčšej koordinácii a spolupráci medzi socialistickými štátmi v tomto smere.

Prítomnosť českých a moravských jaskyniarov sa využila k prerokovaniu bezpečnostných predpisov v speleológii a k úvahám o vytvorení špeciálnej záchranej skupiny. Speleologický prieskum bude aj naďalej mimo rámec nového banského zákona, preto sa budeme riadiť vlastnými internými bezpečnostnými predpismi. V otázke záchranárstva bolo doporučené urýchlene spracovať a predložiť technické a finančné požiadavky na vybavenie takejto záchranej skupiny. Odporúča sa organizovať záchrannú skupinu v koordinácii s českými jaskyniarmi, ktorí už takúto záchrannú skupinu vytvorili.

V priebehu rokovania bol predložený aj návrh na vyhlásenie Muránskeho krasu za CHKO. Členovia SPZ doporučili predložený návrh urýchlene poslať k pripomienkovaniu na ústredné orgány štátne a vedecké.

V rôznych návrhoch bola prerokovaná otázka Silickej ľadnice v Slovenskom krase, ktorá chátra a je príčinou bezohľadných návštevníkov v dezolátnom stave. Bolo doporučené zavolať komi-

siu, ktorá by skúmala možnosť otvorenia tejto vzácnej prírodnej lokality pre verejnosť turistickým spôsobom.

Na záver rokovania sa uskutočnila výmena skúseností v prevádzke sprístupnených jaskýň s vedením moravských jaskýň. V diskusii sa hovorilo najmä o sprievodcovskej službe v jaskyniach o účinnej propagácii a o zavedení novej racionálnej techniky pri prevádzke jaskýň.

Ukázalo sa, že takéto podujatia významnou mierou pomáhajú k vzájomnej informovanosti v speleológii u nás a k rýchlejšiemu zavedeniu nových smerov a pokrokových spôsobov pri prieskume. Preto bolo dohodnuté nabudúce usporiadať podobné spoločné zasadnutie v Liptovskom Mikuláši.

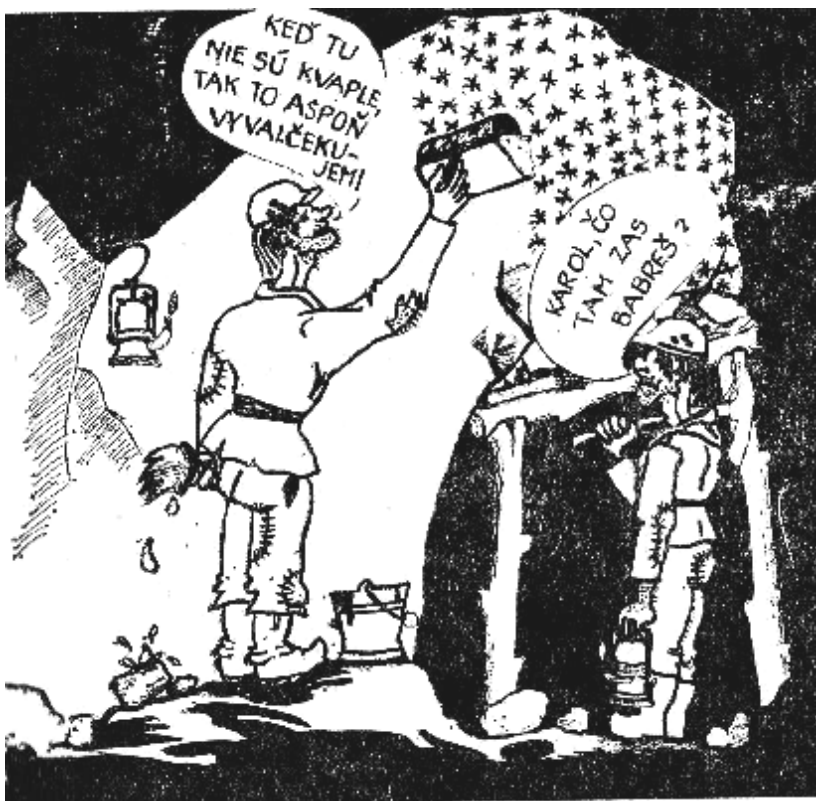
(M E)

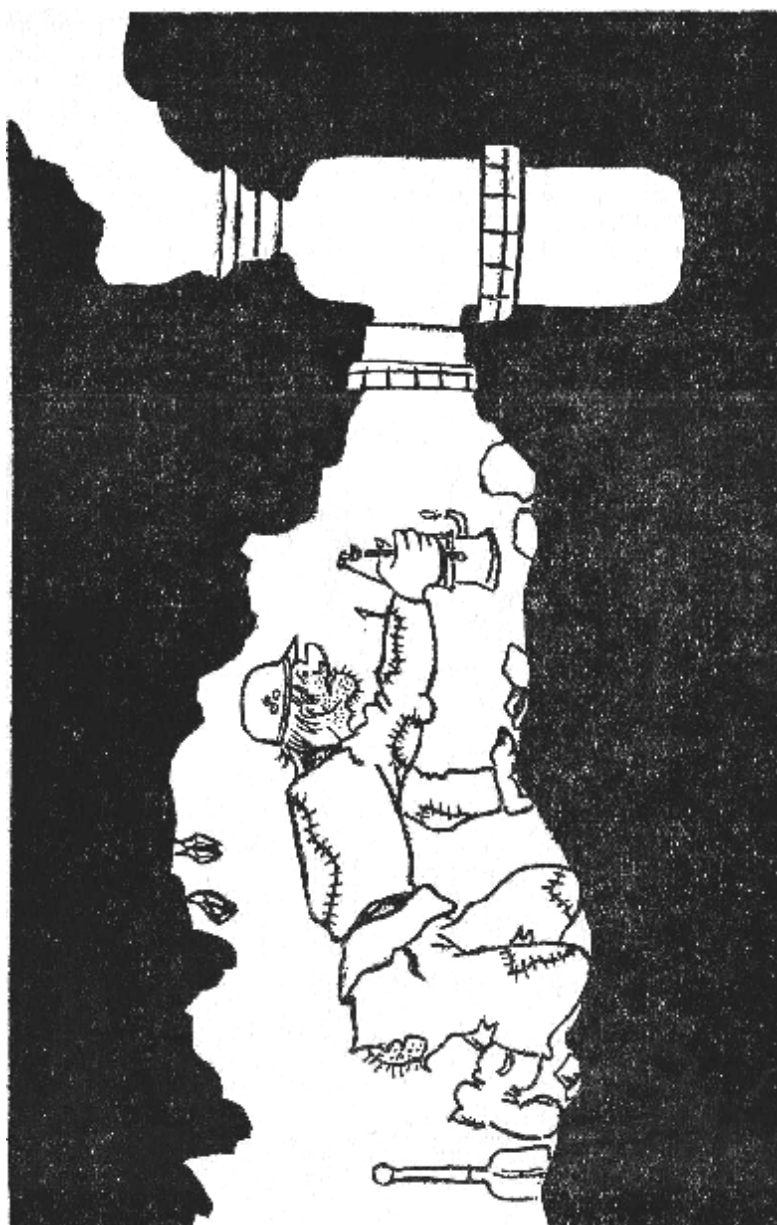
Úspech v medzinárodnej foto-súťaži so speleologickou tematikou

V nedávnej dobe prebiehala v Belgicku veľká medzinárodná fotografická súťaž so speleologickou tematikou, v ktorej dosiahli naši jaskyniari významného úspechu. Súťaž vypísala belgická spoločnosť Equipé Spéléo de Bruxelles pre fotografie zo športového jaskyniarstva, odborného speleologického výskumu a zábery i jaskýň. Súťaž bola anonymná s termínom 15. januára 1974. V tejto súťaži dosiahol Petr Hipman, vedúci oblastnej skupiny SSS č. 14 Zvolen, výrazného úspechu, lebo obsadil prvé, piate, siedme a dvanásťte miesto. Ďalší náš známy jaskyniarsky pracovník prof. Leonard Blaha obsadil desiate a jedenásťte miesto. Je to pekný úspech a uznanie našej speleológie a svedčí o zručnosti a šikovnosti našich jaskyniarov. Blahoželáme a prajeme im ďalšie úspechy v propagácii jaskyniarstva na Slovensku

Ďalšia dávka jaskyniarskeho humoru !

Po prvých pokusoch s jaskyniarskou karikatúrou v jednom z minulých čísiel Spravodaja, uverejňujeme dnes ďalšie. Poslal nám ich jaskyniar Adam Vallo, vedúci oblastnej skupiny č. 16 z Terchovej. Poukazuje nimi na rôzne príhody a zážitky, s ktorými sa v podzemí jaskyniari neraz stretávajú.

Aktuality

Nová veľká jaskyňa v Bulharsku

Bulharskí jaskyniari odkryli v nedávnej dobe nové jaskynné priestory neďaleko obce Drašan vo Vracanskom krase v severozápadnej časti Bulharska. Lokalita, ktorá sa volá Bajuv komin, len veľmi ťažko vydala svoje tajomstvo. Jaskyniari museli pri objaviteľských prácach prekonať neobyčajné množstvo úzkych vertikálnych priepastí. Celková dĺžka vertikálnej jaskyne je zatiaľ 5480 m, z ktorých zmapovali už 4290 m. Táto jaskyňa sa stala štvrtou najdlhšou jaskyňou Bulharska. O prvenstvo súperia jaskyne Duchlata pri obci Bosnek, Orlova čuka pri Peperine neďaleko Ruse na Dunaji almamova dupka v Smoljanskom krase, ktorú výprava SSS roku 1972 dôkladne prezrela.

V novej jaskyni Bajuv komin je niekoľko poschodí a galérií so sviežou a neporušenou sintrovou výzdobou. Zaujímavosťou jaskyne je spojenie s neďalekou Drašanskou jaskyňou cez 110 m dlhú sútesku na povrchu, ktorou tečie podzemný potok z jednej jaskyne do druhej. Samotná súteska pre svoju exponovanú polohu nebola ešte prekonaná. Podľa získaných informácií, bulharskí jaskyniari budú pokračovať v prieskumných prácach a uvažuje sa aj o sprístupnení tejto jaskyne v budúcnosti.

Päť rokov od sprístupnenia Bozkovských jaskýň v severných Čechách.

Začiatkom mája oslávili skromne pracovníci Bozkovských jaskýň malé jubileum. Pred 5 rokmi boli sprístupnené verejnosti jaskyne v Bozkove u Semil v severných Čechách. Za tak pomerne krátku dobu navštívilo jaskyňu na 236000 návštevníkov od nás aj zo zahraničia. Jaskyňa je svojrázna a to v základnej hornine, vznikom aj súčasnými tvarmi. Nachádza sa v malej vápencovej šošovke silne prestúpenej početnými dolomitickými a kremitými vložkami, ktoré dodali podzemným priestorom nezvyklý tvar a vzhľad. Návštevníci obdivujú vzorne sprístupnené siene ako Jas-

kynné prekvapenie, Betlém, Peklo a najmä Jazerný dóm, kde sa nachádza najväčšia podzemná vodná plocha v Čechách a ktorá je upravená taktiež pre člnkovanie.

Pri jaskyni existuje veľmi agilná jaskyniarska skupina, ktorá pod vedením vedúceho jaskyne J. Reháka skúma najmä ojedinelé lokality Podkrkonošského krasu. Už niekoľko rokov realizujú speleologický prieskum aj v Rumunsku, kde objavili rozsiahly jaskynný systém, pomenovaný Česká jaskyňa. Bozkovskí jaskyniari sa chystajú aj toho roku do Rumunska na dokončenie započatých prác v spolupráci s rumunskými jaskyniarmi z Kluže.

Nálezy z byzantskej éry v Jordánsku

Jordánski archeológovia objavili pred nedávnom asi 10 km na západ od hlavného mesta Ammánu menšiu jaskyňu s bohatou mozaikovou výzdobou. Podľa predbežného prieskumu, a motivácie sa usudzuje, že jaskyňa bola používaná ako kresťanský kostol v tzv. byzantskej ére v 4. - 5. stor. nášho letopočtu.

Britská expedícia do venezuelských pralesov.

Podľa zatiaľ neoverených správ, vydala sa veľká britská vedecká expedícia z hlavného mesta Caracasu na rozľahlú náhornú planinu Sarisalinama v neprístupnej časti venezuelského pralesa blízko brazílskych hraníc. Táto časť Venezuely je neprístupná, neprebádaná a označuje sa na mape ako biele miesto. Roku 1964 bola objavená z prieskumného lietadla obrovská depresia s gigantickým 400 m jaskynným portálom uprostred. Okolie portálu je lemované kolmými vápencovými skalami 300 m hĺbky a celé je zarastené mimoriadne hustým pralesom. Snáď preto nazvali toto miesto „Strateným svetom“.

Prvú expedíciu sem tvorili, traja britskí alpinisti. Prekonali kolmé až previsnuté 300 m steny a strávili niekoľko dní v tejto obrovskej depresii. Podľa predpokladu vedcov objavili v tejto chránenej polohe podmienky života, ktoré po dlhé tisícročia nepodliehali žiadnemu vývoju. Už predbežný zber vzoriek v niekoľkých vakoch priniesol prekvapivé vedecké výsledky. Pozbierali niekoľko exemplárov hmyzu, jašteriek a rastlín, väčšinou mäsožravých, ktoré vede dosiaľ neboli známe. Flóra a fauna sa vyskytuje čiastočne aj v samotnej jaskyni, dĺžku ktorej odhadujú členovia prvej expedície na 2 km.

Pozoruhodné výsledky podnietili vedcov k ďalšiemu výskumu. Po vyhodnotení vzoriek chcú spustiť do depresie veľkú medzinárodnú expedíciu, ktorá bude bádať na povrchu i v jaskyni. (E. M.)

Obsah

Redakcia	Úvod.....3
	Činnosť SSS za rok 1973... ..4
Vladimír Košel	O živočíšstve našich jaskýň. .17
RNDr. Ladislav Novotný	Jaskyniari po stopách SNP... 21
	Stratenská jaskyňa.....22
(ME)	Z rozšíreného zasadnutia Predsedníctva SSS.....23
(ME)	Zo zasadnutia Speleologic- kého poradného zboru Mi- nisterstva kultúry SSR.....25
	Úspech v medzinárodnej fo- tosúťaži so speleologickou tematikou.....26
	Ďalšia dávka jaskyniarskeho humoru.....27
(E. M.)	Aktuality.....29

SPRAVODAJ

Slovenskej speleologickej spoločnosti

č. 2/1974

Vydalo Múzeum slovenského krasu, Liptovský Mikuláš v rámci vnútroústavných informácií pre spolupracovníkov v náklade 600 kusov

Tlač: Tlačiarne SNP Liptovský Mikuláš

Autentickú sadzbu realizovali v r. 2015 V. Straková a Z.Hochmuth